

VERSLAG: Tweede bijeenkomst focusgroep Muziek & Muziektheater

voorbereiding meerjarige subsidieregeling 2021-2024

Datum: dinsdag 30 april 2019, 10.30 uur- 13.00 uur

Host: Dennis Stam – adjunct-directeur

Notulist: Lieke van Hoogenhuyze, projectsecretaris

Aanwezig:

Chris van de Ven (Nederlandse Bachvereniging), Ivar Berix (Calefax Reed Quintet), Rosanna Duttonhofer (Urban Myth), Rutger van Otterloo (Brokken), Gijs Levelt (Amsterdam Klezmer Band), Niek Wijns (Nederlands Blazers Ensemble), Serge van Veggel (Opera2day), Sandra van Boetzelaer (Veenfabriek), Anton van Houten (Ensemble Klang), Niek Idelenburg (Holland Opera), Rick Mouwen (Club Gewalt), Dyane Donck (Dyane Donck Company), Tony Roe (Tin Men and the Telephone), Cees van Gemert (Pynarello).

Ron Visser, secretaris dans en muziektheater, Floris Vermeulen, secretaris muziek en Marianne van de Velde, beleidsadviseur (Fonds Podiumkunsten)

Afwezig:

Marc van Warmerdam (Orkater)

Doel bijeenkomst:

Deze tweede bijeenkomst - "**Wat staat centraal in de beoordeling**"- is gericht op het in kaart brengen van wat relevant is bij het beoordelen van verschillende soorten instellingen.

///

Inleiding

Voordat er wordt ingegaan op de onderwerpen van deze bijeenkomst, is er ruimte voor een korte terugblik op de vorige bijeenkomst.

Gijs Levelt merkt op dat er in het gesprek de vorige keer veel nadruk kwam te liggen op de grote huizen en minder op de individuele makers. Er werd geopperd dat er behoefte is aan een productiehuis voor muziek. Hij betwijfelt dit en constateert dat er juist in de muziek erg veel behoefte is aan autonomie. Hij verwacht dat muzikmakers niet de behoefte hebben om onder de artistieke stempel van een productiehuis te werken. Wellicht is er wel behoefte aan zakelijke ondersteuning.

Na de terugblik is er ruimte om gezamenlijk het stelseladvies te bespreken dat de Raad voor Cultuur op 11 april heeft uitgebracht. De Raad stelt behoorlijk ingrijpende veranderingen in de BIS voor, die ook het Fonds raken. Met de deelnemers staat het Fonds hier kort bij stil en is er ruimte om te reageren en vragen te stellen.

Vervolgens licht Dennis Stam de dilemma's van vandaag kort toe.

Dit zijn de dilemma's:

1. Wat staat centraal in de beoordeling: artistieke vernieuwing of publieksvernieuwing?
2. Wat staat centraal in de beoordeling: kwaliteit van voorstellingen of kwaliteit van de instelling?
3. Criteria Kwaliteit -ondernemerschap -pluriformiteit -spreiding: versterken, afzwakken, stoppen of toevoegen?

DILEMMA 1: Wat staat centraal in de beoordeling: artistieke vernieuwing of publieksvernieuwing?

Dennis Stam: Als we in de beoordeling zouden sturen op vernieuwing, zou dit dan op niveau van artistieke vernieuwing of publieksvernieuwing moeten gebeuren?

Niek Wijns opent het gesprek met de prikkelende stelling dat je artistieke vernieuwing en publieksvernieuwing idealiter weet te combineren. Voor veel aanwezigen is de praktijk weerbarstiger. De mate waarin artistieke vernieuwing gelijk op kan gaan met publieksvernieuwing is onder meer afhankelijk van het soort aanbod, de plaats binnen het veld en de omvang van een instelling.

Niek Wijns, Nederlands Blazers Ensemble: "Eigenlijk zijn wij allemaal continu met artistieke vernieuwing en publieksvernieuwing bezig. Artistieke vernieuwing is de natuurlijke uitdaging die je hebt als creatief bedrijf. Dat zit in je DNA. Maar publieksvernieuwing, of publieksverjonging is moeilijker."

Sandra van Boetzelaer merkt op dat artistieke vernieuwing publieksvernieuwing met zich meebrengt. Rutger van Otterloo vindt dat je artistieke vernieuwing en publieksvernieuwing eigenlijk niet zonder elkaar kunt zien.

Dyane Donck ziet dit anders. Ze merkt op dat je heel goed de artistieke vernieuwing op kunt zoeken voor je eigen publiek en dus zonder een nieuwe doelgroep te bereiken.

Dyane Donck, Dyane Donck Company: "Je moet je als maker afvragen waar je de focus legt: op artistieke vernieuwing of op publieksvernieuwing. Misschien zou je als maker zelf moeten kunnen aangeven waar je in een project op inzet. En dat je in het beoordelingsproces dan ook daarop wordt afgerekend."

Er wordt door verschillende aanwezigen opgemerkt dat je niet per se je aanbod hoeft aan te passen of te veranderen om nieuw publiek te bereiken. Het heeft soms ook te maken met de plekken waar je speelt.

Anton van Houten, Ensemble Klang: "Wat ik wel interessant vind, is dat als je eenzelfde productie op verschillende plekken uitvoert, je ook weer ander publiek bereikt. Het publiek dat wij op het Rewire Festival bereiken, bereiken we bijvoorbeeld niet bij Dag in de Branding."

Niek Wijns beaamt dit. Het Nederlands Blazers Ensemble bereikt op Into The Great Wide Open een voor hen nieuw publiek. Dit is voor hen ook een reden om op dit festival op te treden. Het is een festival met een publiek dat niet per se is gericht op het soort muziek dat het Nederlands Blazers Ensemble speelt.

Rosanna Duttonhofer, Urban Myth: "Wij hebben met de muziektheatervoorstelling 'Celia!' op Oerol gestaan. Voor Oerol betekende dit project een zekere artistieke vernieuwing. Voor ons zorgde de speelbeurten op Oerol voor een nieuw en ander soort publiek. Het was daarom een mooie combinatie."

Er wordt benoemd dat sommige instellingen de nadruk leggen op artistieke vernieuwing en anderen op publieksvernieuwing. Hetzelfde geldt voor projecten: in sommige projecten ligt de nadruk op artistieke vernieuwing en in andere projecten op publieksvernieuwing.

Rick Mouwen, Club Gewalt: "Voor ons komt artistieke vernieuwing altijd eerst. Ook omdat wij als relatief jonge groep ook nog aan het uitvinden zijn wat we maken en voor wie we het maken. Wel spelen we op veel verschillende plekken en bereiken we daardoor ook heel divers publiek."

Gijs Levelt merkt op dat het voor de diversiteit van het culturele veld van belang is dat instellingen die een ander publiek bereiken en daardoor voor publieksvernieuwing zorgen binnen de podiumkunsten, hiervoor extra gewaardeerd worden. Hij merkt echter ook op dat artistieke vernieuwing een voorwaarde zou moeten zijn om voor meerjarige subsidie in aanmerking te komen. Wat die artistieke vernieuwing inhoudt, is per genre en discipline verschillend.

Niek Idelenburg, Holland Opera: "De drang om nieuw publiek te bereiken moet wel vanuit de inhoud komen. Wij worden nogal eens gevraagd om op festivals te spelen. Daarmee zouden wij nieuw publiek bereiken. Maar als ik weet dat de muziek daar niet klinkt, kan dat voor mij een reden zijn om het niet te doen."

Gijs Levelt brengt de artistieke vernieuwing in verband met het ontvangen van subsidie. De meerjarige subsidie van Fonds Podiumkunsten heeft het voor de Amsterdam Klezmer Band mogelijk gemaakt om meer in te zetten op artistieke vernieuwing.

Gijs Levelt, Amsterdam Klezmer Band: "Wij zoeken naar een balans tussen artistieke vernieuwing en publieksvernieuwing. Daarin nemen we soms wel risico's. Wij spelen veel op festivals en bereiken daar een jong publiek. Als ditzelfde publiek, dat ons op Sziget heeft zien

spelen, dan naar een van onze theatervoorstellingen komt en in een stoeltje moet zitten, zijn ze nog wel eens teleurgesteld.”

Er ontstaat een gesprek over artistieke vernieuwing. Niek Idelenburg merkt op dat het misschien beter is om het over artistieke ontwikkeling te hebben in plaats van vernieuwing. Het is immers een breder begrip.

Tony Roe merkt op dat artistieke vernieuwing en publieksbereik elkaar soms bijten, met name als publieksbereik een subsidievoorwaarde is. Gijs Levelt beaamt dit. In sommige gevallen is het artistiek interessant om een project te ontwikkelen waarmee minder publiek bereikt wordt. Maar de eisen met betrekking tot ondernemerschap lijken uit te gaan van een groeiend publiek.

Dyane Donck stelt dat het systeem echte vernieuwing niet faciliteert. Daarbij merkt ze op dat er binnen de huidige subsidieregelingen weinig ruimte is om op een onderzoekende wijze te maken. Om voor subsidie in aanmerking te komen moet je al een heel specifiek beeld hebben van wat je gaat maken.

Serge van Veggel vervolgt dat het systeem allerlei onbedoelde gevolgen heeft. Hij benoemt dat instellingen door voorwaarden en criteria met betrekking tot subsidie zichzelf al dan niet bewust een zekere richting op bewegen. In die zin zou meer maatwerk het veld ten goede komen.

DILEMMA 2: Wat staat centraal in de beoordeling: kwaliteit van voorstellingen of kwaliteit van de instelling?

Dennis Stam: Ten aanzien van het kwaliteitsoordeel, zou dit puur moeten gaan over de voorstellingen die gemaakt worden (zowel in het verleden of de plannen voor de toekomst) of is een bredere kijk op de kwaliteit van een instelling belangrijker?

Sandra van Boetzelaer brengt het dilemma in verband met het eerste dilemma en stelt dat de artistieke vrijheid van de instelling centraal moet staan en daarmee ook net belangrijker is dan de kwaliteit van de voorstellingen.

Sandra van Boetzelaer, Veenfabriek: “De artistieke ontwikkeling en de artistieke vernieuwing staat voorop. Dat is de zuurstof. Daarmee kan een instelling hele mooie voorstellingen maken. Dan kan er ook een keer een mindere voorstelling tussen zitten. Daar leer je van als instelling. De artistieke vrijheid van de instelling is daarvoor wel belangrijk.”

Serge van Veggel vindt dat het er om gaat dat je als organisatie met de projecten die je initieert doelstellingen behaalt. Een project kan op allerlei manieren succesvol zijn. Het kan geslaagd zijn als je er artistieke vernieuwing mee bewerkstelligt, maar ook als het je is gelukt om een nieuw publiek te bereiken. Je kunt de kwaliteit van producties dus in veel bredere zin beoordelen dan alleen op artistieke kwaliteit.

Anton van Houten, Ensemble Klang: “De vraag is wat we verstaan onder het boeken van resultaat. Het zou mij mooi lijken als je in een aanvraagprocedure ook ontwikkeling van het genre mee kunt nemen en daarin resultaat kunt boeken. Misschien kun je ook dingen ontwikkelen die niet in een concert of voorstelling uitmonden en ook voor die projecten subsidie ontvangen.”

Door sommige aanwezigen wordt de artistieke werking van een instelling belangrijker gevonden. Deze omvat vaak meer dan alleen voorstellingen. De druk om genoeg voorstellingen of concerten te spelen wordt onder verschillende aanwezigen gevoeld, mede door de subsidievoorwaarden en –criteria. Er worden ervaringen uitgewisseld in het zoeken en vinden van ruimte om als instelling toch op onderzoekende wijze te creëren. Er wordt echter ook geconcludeerd dat grotere instellingen deze ruimte kunnen maken door op strategische wijze te plannen. Voor individuele makers is dit moeilijker.

Tony Roe, Tin Men and the Telephone: “Als ik bezig ben met een artistiek vernieuwend onderzoek, ben ik op dat moment niet aan het performen. Als er dan vervolgens eisen zijn voor subsidie (dat je een x aantal speelbeurten moet maken per jaar), kom je misschien wel niet voor subsidie in aanmerking.”

Voor Rosanna Duttenhofer gaat het vooral over de wisselwerking tussen kwaliteit van de maker en de kwaliteit van de instelling.

Rosanne Duttenhofer: "Je moet daar in de artistieke plannen over nadenken als instelling: met wie wil je werken en wat voor invloed heeft die samenwerking op het beoogde resultaat, op de voorstelling die je gaat maken. Daar moet je als instelling een beeld van hebben. En daar mag je wat mij betreft ook wel op beoordeeld worden."

Niek Wijns voegt daaraan toe dat je als instelling voortdurend bezig bent met het product dat je maakt en met het bereiken van je publiek. Als instelling moet je ook in staat zijn om zakelijke stappen te zetten. En daarop zou je ook beoordeeld moeten worden.

Cees van Gemert vraagt zich af hoe je de kwaliteit van de voorstellingen (of concerten) beoordeelt. Op het moment dat je een aanvraag schrijft kun je de kwaliteit van de te maken voorstelling namelijk nog niet beoordelen. Hij is daarom van mening dat je de kwaliteit van de maker het beste centraal kunt stellen.

Ivar Berix, Calefax Reed Quintet: "De kwaliteit van onze instelling wordt bepaald door de kwaliteit van onze voorstellingen. Maar voor de beoordeling is dit lastig. Op het moment van aanvragen moet je de voorstelling immers nog maken."

Niek Idelenburg vindt dat er in het beoordelingsproces meer aandacht mag komen voor waar je als instelling vandaan komt en wie je als instelling bent. Zo zou er namelijk meer aandacht komen voor het proces en de ontwikkeling. Momenteel lijkt de nadruk te liggen op de plannen voor de toekomst. Deze gedachte wordt gedeeld door een aantal andere aanwezigen. Te meer omdat men vindt dat subsidieaanvragen soms behoorlijk concreet moeten zijn met betrekking tot de plannen voor de toekomst.

Cees van Gemert, Pynarello: "De commissie zal moeten uitspreken of deze organisatie dit plan kan realiseren. Hiervoor moet je ook terugkijken. Naar wat deze maker, deze organisatie of deze instelling eerder heeft gedaan. Je kunt natuurlijk fantastische plannen schrijven, maar het moet geen luchtfietsrij zijn."

DILEMMA 3: Criteria Kwaliteit -ondernemerschap -pluriformiteit -spreiding: versterken, afzwakken, stoppen of toevoegen?

Dennis Stam: Bij dit dilemma zoomen we uit naar de beoordelingscriteria die gehanteerd zijn bij de huidige meerjarige regeling. Wat zou er meer aandacht mogen krijgen of wat minder, mist er iets of is iets juist overbodig?

Sandra van Boetzelaer opent het gesprek over spreiding. Als zakelijk leider vindt ze dit een lastig criterium dat ze het liefst zou afzwakken in het beoordelingsproces. Het is altijd de ambitie om voorstellingen vaak te spelen en hierbij als gezelschap ook de regio in te trekken. Maar ze wil hier liever niet op worden afgerekend en de vrijheid hebben om bij voorstellingen het juiste publiek te vinden.

Anton van Houten merkt op dat het voor Ensemble Klang, dat zich concentreert op nieuwe muziek, moeilijk is om speelplekken in de regio te vinden. Simpelweg omdat er weinig podia voor dit genre zijn in de regio en/of er sprake is van teruglopende budgetten van de podia in de regio. Hij is van mening dat de mogelijkheid om voorstellingen overal in het land te spelen ook samenhangt met de activiteiten van de instelling.

Cees van Gemert introduceert het idee om spreiding in de toekomst binnen het ondernemerschap te beoordelen. Dan is de spreiding onderdeel van een bredere visie van een instelling op publieksbereik.

Met betrekking tot het criterium pluriformiteit oppert Rutger van Otterloo dat het wenselijk is als er meer nuancering mogelijk zou zijn. Daarbij is het wat hem betreft een criterium dat kan worden gebruikt om ervoor te zorgen dat er een evenwichtige en diverse club aanvragers gehonoreerd wordt.

Over het criterium ondernemerschap merkt Cees van Gemert op dat de financiële positie van de organisatie en in hoeverre er sprake is van financiële reserves geen rol zou mogen spelen in de beoordeling omdat dit nieuwe aanvragers benadeelt.

Sandra van Boetzelaer zou graag een criterium toevoegen om de aanvragende instellingen te beoordelen: innovatie en vernieuwing. Ze vindt dat instellingen die een genre of discipline verder door ontwikkelen met zo'n criterium een steuntje in de rug verdienen.

Rosanna Duttenhofer ziet dit anders en is van mening dat innovatie niet een voorwaarde zou moeten zijn om voor subsidie in aanmerking te komen. Zij constateert dat instellingen deze vernieuwingen met name in projecten bewerkstelligen. Zij ziet deze waardering dan ook liever in de vorm van een toeslag of een aanvullende subsidie voor een dergelijk project dan in de criteria.

Serge van Veggel onderschrijft het belang van innovatie, maar voegt toe dat er sprake moet zijn van maatwerk. Verschillende instellingen hebben verschillende profielen en innovatie kan dan ook steeds iets anders betekenen.

Chris van de Ven, Nederlandse Bachvereniging: "Innovatie voor de Nederlandse Bachvereniging is iets anders dan voor Tony Roe. Wij hebben voor een deel ook een museale functie. Maar ook binnen die museale functie kun je innoveren."

Tony Roe wil het verschil tussen artistieke ontwikkeling en innovatie benadrukken. Innovatie gaat over de toekomst en het publiek van de toekomst.

Tony Roe, Tin Men and the Telephone: "Het is belangrijk dat dit werkveld over 50 jaar nog bestaat. Als ik kijk naar de jongeren van nu denk ik niet dat het voldoende is om bezig te zijn met het behouden van publiek. We moeten echt onderzoeken wat het publiek wil, ons daartoe verhouden."

De vraag rijst in hoeverre artistieke innovatie en/of artistieke vernieuwing binnen het criterium pluriformiteit momenteel niet ook al gewaardeerd wordt. Zo worden nieuwe, opkomende genres binnen de huidige regeling gewaardeerd voor hun bijdrage aan de pluriformiteit van het Nederlandse podiumkunstenveld.

Ivar Berix merkt op dat er meer differentiatie zou moet komen in de meerjarige regeling. Zo krijgen relatief grote ensembles voor een concert in de grote concertzaal evenveel subsidie als een kleiner ensemble. Dat is onwenselijk. Daarop aansluitend constateert hij dat kleinere ensembles mogelijkheden hebben die grotere ensembles niet hebben. Hij zou graag beoordeeld worden op de wijze waarop Calefax als organisatie zijn flexibiliteit aanwendt en suggereert flexibiliteit als criterium.

Ivar Berix, Calefax Reed Quintet: "Meerjarige subsidie heeft ons de mogelijkheid gegeven om ons breed te ontwikkelen en om op een flexibele, passende manier in te spelen op de vraag en de verwachting in het veld. Dit is voor grotere instellingen moeilijker en dit was ons met projectsubsidies niet gelukt."

Niek Idelenburg pleit in de wijze van beoordelen voor een hogere mate van objectivering. Met name om inzichtelijker te maken hoe een oordeel tot stand komt en waarin precies het verschil zit tussen twee adviezen. Gijs Levelt vermoedt dat meer objectivering het onbedoelde neveneffect heeft dat maatwerk lastiger wordt.

Serge van Veggel zou het prettig vinden in gesprek te gaan met een commissie nadat hij een aanvraag heeft ingediend. Hij ervaart de monitorgesprekken als prettig, omdat hierin ook de ontwikkeling van de instelling een rol speelt. Het beoordelingsproces is in de huidige vorm een momentopname en geeft daarom geen volledig beeld van de aanvrager. Ook op andere vlakken is hij van mening dat het beoordelingsproces in onvoldoende mate de werkwijze van de instellingen faciliteert.

Serge van Veggel, Opera2day: "De termijn waarop de meerjarige regeling en de criteria hiervoor bekend worden, maakt een professionele bedrijfsvoering voor ons instellingen onmogelijk. Dat moet een keer opgelost worden."

Bovendien zou het volgens hem wenselijk zijn als de keuzes voor de BIS eerst geïmplementeerd zouden worden voordat er voor de meerjarige regeling van het Fonds kan worden aangevraagd.

Het Fonds sluit de bijeenkomst af en dankt iedereen voor het prettige en constructieve gesprek.